

УДК 316.774:101

О.В. Синєокий

РОЗВИТОК РОК-ЖУРНАЛІСТИКИ В СРСР

У статті подано аналіз становлення й розвитку вітчизняної рок-журналістики. Досліджено знакові публікації щодо рок-музики в радянський період. Особливу увагу приділено вивченню рок-райтерства як інформаційного чинника філофонічної комунікації в умовах ідеологічно закритої системи соціалізму.

Ключові слова: рок-музика, журналістика, філофонія, комунікації.

I. Вступ

Рок-музика вже була предметом дослідження різних наук, оскільки її можна розглядати з різних позицій. Утім, поширення рок-музики було неможливим без відповідного інформаційного інструментарію, де одне із центральних місць посідає рок-журналістика. Проблема дослідження умов становлення й розвитку *рок-райтерства* як особливого виду журналістики в структурі соціальної комунікації сьогодні набуває особливої актуальності.

Останнім часом феномену рок-культури приділяють значно більше уваги філософи, соціологи й навіть юристи [1; 2]. З-поміж сучасних російських та білоруських дослідників слід відзначити Г.Б. Власову, Н.Б. Гончарову, О.В. Касьянову, Г.Ю. Квятковського, Н.І. Комарову, І.Л. Набока, І.А. Новікова, І.П. Салтанович, А.Р. Тугушева, М.С. Цапко, І.А. Чижову та ін.

Потрібно констатувати, що феномен рок-журналістики при соціалізмі, а також на пострадянському просторі в контексті загальної історії другої половини ХХ ст. вивчений недостатньо. З огляду на те, що інститут рок-райтерства є особливим комунікативним феноменом, який справив суттєвий вплив на розвиток культури й суспільства в цілому, основні припущення та теорії в цій сфері за умов соціалізму сьогодні потребують переосмислення.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідження радянської рок-журналістики як інформаційного чинника соціальних комунікацій.

III. Результати

Одним з елементів філофонічного буття була й залишається рок-література. Рок-література як найменування особливого жанру, що вже стало нормою для всього світу, продовжує для нас звучати досить незвично. Російський біт виник у 1961 р., але оскільки фонетика російської мови важко лягала на рок-н-рольний ритм, епоха російської рок-поезії почалася тільки в 1965 р. Таке поняття, як “рок-література”, стало звичним для всього світу, крім СРСР та країн соціалісти-

чної співдружності. Воно ще й сьогодні деколи викликає суперечки. Утім, до світової літератури міцно увійшли поезія Джима Моррісона, Боба Ділана й Марка Болана, гротескна проза Джона Леннона, витончені розповіді Піта Таушенда та багатьох інших рокерів [3].

Рок-журналістика, як відносно новий жанр, формує більш цілісний концепт – рок-літературу. У становленні вітчизняної рок-журналістики відіграв важливу роль так званий “самвидав”. Самвидавна журналістика на території СРСР у 1950–1980-ті рр. була дуже різноманітна за тематикою та ідеологією й пройшла у своєму розвитку кілька етапів [4]. Т.В. Букіна у своїй монографії викладає результати дослідження проблеми відносин музикознавчих дискурсів з культурною політикою та ідеологічною кон’юнктурою в різні періоди російської історії ХХ ст. [5]. Найважливішою частиною рок-самвидаву були періодичні видання, так чи інакше пов’язані з рок-н-ролом. Наступним закономірним етапом сприйняття року мало стати його наукове осмислення, початок якому було покладено в працях С.А. Достая, В.А. Карпова, Т.С. Логачова, О.І. Миколаєва, Н.К. Нежданової, О.Ю. Суворої та ін.

Таким чином, самвидав у СРСР, являючи собою факультативний елемент комунікаційної системи радянських меломанів, був способом нелегального (неформального) поширення рукописної рок-літератури.

Радянська критика боролася з музикою біт-біт, зокрема, з “БІТЛЗ” (карикатура в 1964 р. в журналі “Перець” під назвою “Четыре проходимца ревут, обрывая струны на гитарах”), а восени 1966 р. агресивні “бітломани” вечорами, маршируючи вулицями Львова, перевертали сміттєві баки, виспівуючи “Yellow Submarine” [6, с. 75]. До речі, у рейтингу публікацій про “БІТЛЗ” серед радянських республік першість здобула Україна. Так, 16 лютого 1964 р. в союзному щотижневому журналі “Україна” [7], що видавався в Києві, з’явилася перша в СРСР публікація українською мовою про бітлів. Назва

ансамблю в українській транскрипції зазначено як "Бітелз", учасниками якої є "Рауль Маккартней, Георг Харрізон, Джон Ленков і Ранчо Стар" [8]. Широко відомі в Радянському Союзі крокодилівські "жучки-ударники" [9] побачили світ тільки місяцем пізніше – 20 березня [10], а знаменитий опус Микити Богословського про "жуків-гноймовиків" з "Літературної Газети" з передруком карикатури з газети "Нью Йорк Геральд Трибюн" – узагалі в грудні 1964 р. [11].

Як вказують зарубіжні дослідники творчості "БІТЛЗ", учасники англійської групи знали про публікації в СРСР, і для них мали велике значення як перші згадки про групу в радянських газетах, так і виконання однієї з ранніх битлівських пісень знаменитим радянським співаком [12, с. 51].

Усе це стало передумовою для зародження в СРСР наприкінці 1960-х рр. рок-журналістики як особливого підвиду музичної журналістики спочатку у вигляді підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів для самвидавних рок-н-рольних журналів (Бит-Ехо", "Рокси", "РІО", "Рок-кур'єр" тощо).

Як наочно оповідає метр радянсько-російського джаз-року Олексій Козлов у своїй книзі, гоніння на рок у СРСР завдали відчутної шкоди його розвитку, особливо в період 1960-х – першої половини 1970-х рр., під час розквіту істинної рок-культури на Заході [13]. У ті часи "залізна завіса" була достатньо щільною для проникнення в Радянський Союз платівок, записів, книг, журналів, нот, навчальних посібників, музичних інструментів, підсилювальної апаратури й багато чого іншого, що необхідно для освоєння нового "західного" мистецтва. Але порівняно зі сталінськими часами інформаційні заборони вже можна було умовно порівняти з решетом.

Інформація про західну культуру і, звичайно, про рок-музику проникала всіма можливими способами, головним чином, через ефір, тиражувалася на місці й поширювалася далі у вигляді записів, міфів, домислів і легенд. Хоча, як стверджує Геннадій Бріхновський з ленинградської групи "МИФЫ", ніякого інформаційного вакууму не було! За словами музиканта, всі зацікавлені постійно стежили за новою музикою й отримували її досить оперативно: платівки просочувалися через морські ворота, а потім переписувалися на магнітофонні бобіни. І Прійт Куульберг з талліннських "РУЙЯ і МАГНЕТИК БЕНД" підтверджує ці слова [14, с. 35–36]. Тому за таких умов рок-журналістика була просто зобов'язана виникнути, але розвивалася вона в двох діаметрально протилежних напрямках: офіційному й неофіційному (підпільному або самвидавному). Відразу зробимо застереження, що не слід "рубати з плеча" й заявляти, що перший напрям перебував у служінні владі, а тому рок-журналістикою,

за своєю суттю, не може вважатися за визначенням. Це не зовсім так. Починаючи із середини 1960-х рр., в офіційній пресі іноді виходили просто унікальні журналістські матеріали про рок-музику.

Перша доброзичлива – після довгої серії саркастичних фейлетонів про "БІТЛЗ" – стаття "БИТЛЗ – больше, чем музыка" (автор – Леонід Переверзєв) була надрукована в журналі "Музыкальная жизнь" видавництва "Композитор" у 1968 р. А неофіційна, так би мовити "справжня рок-журналістика", у цей період була не завжди якісною літературною роботою. На самій лише ненависті до влади професіонали не дозрівають. Для цього необхідна сукупність різних факторів. У кінці 1960-х – на початку 1970-х рр. інакомислення в СРСР зробило якісний ривок. Першою ластівкою рок-журналістики без перебільшення можна вважати книгу О. Феофанова "Тигр в гитаре" [15], надруковану в 1969 р. У 1975 р. вийшла перероблена й доповнена книга "Музыка бунта" [16], а в 1978 р. фактично третє видання з новою назвою – "Рок-музыка вчера и сегодня" [17]. Їх зачитували до дірок, розмножували у фотокопіях, за шалені гроші продавали на книжковому ринку. У 1978 р. естонський альт-саксофоніст, композитор і музикознавець, один з провідних джазових теоретиків Естонії Оякяер Вальтер випускає дуже цікаву книгу "Поп-музыка" (Popmuusikast) естонською мовою, російський переклад якої був запланований, проте так і не здійснився.

У другій половині 1970-х рр. цікаві статті про рок-музику стали все частіше з'являтися в журналі "Ровесник". Знаковими можна вважати статті А. Троїцького "Пятерка темно-лиловых" [18], що була опублікована в 1975 р. в журналі "Ровесник", і «Взлет и падение "тяжелого рока"», що була надрукована в 1978 р. в журналі "Клуб и художественная самодеятельность" [19]. До 1980 р. різні публікації із цієї проблематики виходили в журналах "Музыкальная жизнь", "Советская эстрада и цирк", "Кругозор" та деяких інших. Слід визнати, що в інформаційному аспекті ВІА в СРСР не подавалися як альтернатива рок-групам. Публікації про вокально-інструментальні ансамблі в основному мали негативний характер, у результаті створилася навіть певна соціальна інерція неприйняття жанру ВІА як такого, що, зрозуміло, не сприяло виробленню об'єктивних критеріїв і тверезого аналітичного погляду на його розвиток. Разом з тим, звичайно, з'явилися й статті, в яких містилися точні спостереження та цікаві міркування. Першою спробою узагальнення в систематизованому вигляді багатогранної діяльності радянських вокально-інструментальних ансамблів стала невелика брошура В.К. Яшкіна "Вокально-инструментальные ансамбли", яка була опублікована в 1980 р. [20]. Ця праця, незважаючи на значний фактичний матеріал, все ж не

містила глибоких теоретичних узагальнень. Хоча разом з тим слід визнати, що це, по суті, був перший досвід розгорнутого дослідження жанру ВІА в СРСР.

Слід зазначити, що в книзі Юрія Малікова, яку було випущено до ювілею ВІА “САМОЦВЕТЫ”, автор часом переходить до відкритої пропаганди вокально-інструментального мистецтва, критики сучасної поп-культури (правда, без вживання конкретних імен) та розповіді про успіхи ВІА “САМОЦВЕТЫ” і взагалі естради радянського періоду [21]. Проте вперше повна історія ВІА була представлена тільки в 2007 р. відомими в музичному світі журналістами та музикознавцями – В. Щолкіним і С. Фроловим [22]. Слід зазначити, що, незважаючи на дуже цікавий фактичний матеріал, у книзі “Легенди ВІА” шановні автори допустили низку неточностей, трапляються помилки в написанні деяких прізвищ музикантів, зазначено деякі досить спірні дати тощо.

У 1979–1980 рр. влада розпочала “рішучий наступ” на інакомислення. До початку 1980-х рр. рок-субкультура помічена в СРСР засобами масової інформації, насамперед пресою. З’являються перші статті про її долю (однією з перших докладних публікацій була стаття Валерія Кичіна в “Литературной газете”). Настрій преси був негативним, але це не було карикатурними малюнками. Це була полеміка з ідейним ворогом, який заслуговував серйозного ставлення. Крім того, почалися репресії влади. Це і скандальний фестиваль “Тбілісі-80”, і міліція на рок-концертах, і, трохи пізніше, списки заборонених груп (і навіть ув’язнення та поміщення до закритих психіатричних закладів) тощо.

Слід зазначити, що соціологічні дослідження не замінювали, а доповнювали рок-журналістику. Утім, у 1980-х рр. рок-журналістика в СРСР зазнала колосальних змін. З’явилося безліч саморобних “журналів”, тобто збірників статей та інтерв’ю, найчастіше віддрукованих на машинці, а іноді розмножених фотоспособом. До самвидавної літературної рок-продукції того часу можна зарахувати такі журнали: ленінградські “Рокси” та “РІО”; московські “Зеркало”, “Зомби”, “Ухо”, “УРлайт”, “КонтрКультура” та “Сморчок”; талліннський “Про-рок”; свердловський “Марока”; Новосибірський “Тусовка”; владивостоцький “ДВР” та ряд інших регіональних нелегальних видань. До речі, у 1994 р. журналіст Олександр Кушнір випустив ґрунтовну працю – енциклопедію музичного самвидаву [23]. В Україні подібних видань було значно менше. З відомих за весь період 1960–1980-ті рр. можна відзначити такі, як: кийські “Бонба”, “Гучномовець”, “Панок”, “Субъекткон”; харківські “Бит-Эхо” (тираж 5 примірників), “Положение дел” (тираж 20 примірників), “Рок-н-рольная Харьковщина” (тираж 100 примірників); дніпропетровсь-

кий “Воляпюк” (тираж 10 примірників); івано-франківський “Гей-гоп” (наклад 50 примірників) і луганський “Листва” (тираж невідомий) [24]. Художній та інформаційний рівень таких видань був найчастіше дуже низьким. Але, незважаючи на це, самвидав зробив свій важливий внесок у саму ідею існування рок-підпілля. Водночас офіційно діяльність рок-клубів ще координував комсомол, що було необхідною умовою гри. Це зовсім не означає, що рок-журналістика була абсолютно конформістською. У другій половині 1980-х рр. засоби масової інформації, включаючи центральну пресу, уже почали реабілітацію рок-культури. Телебачення стало місцем перетину інтересів різних типів людей, згрупованих навколо рок-музики. Питання співробітництва телебачення й естради розглядалися в збірнику “Телевизионная эстрада”.

1984 р. ознаменувався посиленням боротьби з рок-музикою у зв’язку з тим, що цей ідеологічний напрям став одним з основних проектів Генерального секретаря ЦК КПРС К.У. Черненко (з лютого 1984 р. по березень 1985 р.). Ще за півроку до свого обрання в червні 1983 р. К.У. Черненко виступив з програмною доповіддю “Актуальні питання ідеологічної та масово-політичної роботи партії”. У ньому, зокрема, він розкритикував самодіяльні естрадні групи з репертуаром “сумнівної властивості”, які “завдають ідейного й естетичного збитку” [25]. Зазначена доповідь стала початком великомасштабної боротьби з незалежними музичними виконавцями в 1983–1984 рр., головним чином з виконавцями російського року. Зокрема, одним із фрагментів такої масштабної кампанії став розгін самодіяльного рок-журналу “Ухо”. Утім, саме в цих умовах, коли здавалося, що все інакомислення в країні придушене на корені, було створено новий журнал “Попс”. У ньому спочатку було вирішено писати виключно про “радянський рок” і концептуально відмовитися від публікацій щодо “буржуйського року”. За задумом Бориса Хромова, новий журнал повинен був запропонувати читачам абсолютно вільний стиль викладу без купюр. Дебютний номер журналу “Попс” з’явився на світ навесні 1984 р. без редакційної статті, без будь-яких розпізнавальних знаків і з матеріалами, які були підписані таємничими псевдонімами.

Слід назвати одного з ідеологів авангардної музики на території СРСР – Миколу Дмитрієва (1955–2004), який був організатором концертів, фестивалів і гастролей, музичним критиком, у 1986–1989 рр. – співредактором напівлегального новоджазового журналу “Дело”. У 1980-х рр. найбільш затребуваними рок-журналістами були Андрій Гаврилов, Дмитро Ухов, Артемій Троїцький, Володимир Рекшан, Анатолій Гуницький, Сергій Кастальський, Леонід Переверзєв, Павло

Бондаровська, Наталія Рудницька та ряд інших авторів. Але незабаром з'явилася "молода шпана" в особі Іллі Смирнова ("Ур-Лайт"), Сергія Гур'єва ("КонтрКультУра", "Pinoller"), Андрія Бурлаки ("РІО"), Олександра Старцева ("Рокси"), які в ієрархії рок-журналістів від відомого рок-видавця Олександра Галіна посідають топові позиції.

У 1982 р. в журналі "Иностранная литература" вийшла публікація Д.П. Ухова "Рок-музыка. Взгляд из 80-х" [26]. Безсумнівно, смілива й ґрунтовна для свого часу робота, навіть з претензією на знаковість, але містить ряд концептуальних неточностей. У 1989 р. в журналі "Социологические исследования" опублікована цікава стаття О.П. Файна "Люди "системы" (мироощущение советских хиппи)". Роком раніше в журналі "Ровесник" виходить скандальна стаття В. Чистякова й І. Саначева під назвою "Голый король", в якій відтворено, на думку самих же авторів, частину "захопливого дослідження зловісної ролі рок-музики й розтлінні молоді" [27], раніше опублікованого в журналі "Наш современник" з назвою "Троянский конь" [28]. Логіка у викладі матеріалу така: "рок-музика покликана допомогти в справі знищення розуму, пропагування наркотиків, насилля, криміналу, порнографії, сексу й ґрунтується на дурному споживацтві". Композитор В. Чистяков та історик І. Саначев навіть придумали спеціальний термін – "кримінальний рок" (нібито існуючий на Заході), який, на їхню думку, означає пропаганду криміналу як одну з найважливіших функцій рок-музики. Правда, з рок-виконавців вони конкретно нікого до цього "піджанру" не зараховують. Загалом творіння злісне й неправдиве. Реальний же інтерес становить лише ґрунтовний коментар редколегії "Ровесника".

У 1987 р. вийшов перший номер журналу "СДВИГ", назва якого розшифровується російською мовою як "Свидетельство Длительной Выдержки и Героизма". У той період це спеціалізоване рок-видання в СРСР було єдиним. Відкривали "СДВИГ" цікаві статті О. Липницького (басист групи "ЗВУКИ МУ") й А. Троїцького, присвячені розвитку вітчизняної рок-музики. Видання московської рок-лабораторії було створено на громадських засадах. Його головний редактор – Володимир Марочкін – ентузіаст рок-журналістики. Завдяки його зусиллям вдалося надрукувати 80 примірників журналу "СДВИГ", без кольорових ілюстрацій і вкладишів. Лабораторія змогла знайти тільки папір і домогтися дозволу на випуск подібного видання [29].

Слід зазначити, що в Україні відродження рок-життя розпочалося в 1986 р., що стало певним ренесансом його поживлення в 1966–1968 рр. Загальні культурно-психологічні та, особливо, політичні умови 1970-х і початку 1980-х рр. ніяк не сприяли народженню й розвитку самобутніх українських рок-груп, конкурсів, фестивалів. По-

слідовне ігнорування з боку медіа української рок-музики як самобутнього феномену призвело до того, що цей культурний шар не вкладався в межі офіціозу: ніша була заповнена розважальними стандартами поп-музики, які штучно опинилися в центрі медійної уваги. На думку А. Євтушенко, "в українських рок-музикантів є всі шанси на світові простори, як тільки вони заспівають по-українськи й подолають комплекси" [30].

Одним з основоположників рок-журналістики в СРСР був харківський учений, викладач, колекціонер і визнаний фахівець у галузі сучасної музики Сергій Олександрович Коротков (1946–2010). У 2011 р. вийшла книга С.О. Короткова "Історія сучасної музики", що є оглядом розвитку різних етапів розвитку джазу, блюзу, року, кантрі, диско, нової хвилі тощо. Книга складена за матеріалами лекцій, які читав автор на курсах з підготовки диск-жокеїв у Харкові в 1980-х рр.

Період 1989–1991 рр. називають справжнім "золотим" часом для вітчизняної рок-журналістики (В. Марочкін). У 1989 р. Маргарита Пушкіна випустила перший друкований рок-журнал "РОКАДА". Перший у Росії легальний і повністю присвячений рок-музиці періодичний журнал вийшов у Москві під назвою "РОК", його видавцем і головним редактором був Олександр Бєлявцев. Стали офіційно виходити й на місцях подібні періодичні видання (у Свердловську – "Перекасти-поле" та "Рок-хроника", Мінську – "Сорока", Смоленську – "Туесок", Тулі – "Іванов" тощо) [31].

У 1989 р. видавництво "Молодая гвардия" випустило книгу Євгена Федорова "Рок в нескольких лицах", що ознаямила читачів з найбільш яскравими й популярними представниками різних напрямів радянської рок-музики, такими як: "МАШИНА ВРЕМЕНИ", "АРИЯ", "НАУТИЛУС ПОМПИЛИУС", БРАВО", "ДИНАМИК" тощо.

Цікава історія життя російськомовної книги Пітера МакКейб і Роберта Д. Шонфельд "Сердцевина яблока: Демифологизированная история THE BEATLES", що побачила світ у вигляді самвидаву ще в 1972 р. завдяки талановитому перекладу А. Пономаренко. Ця книга була протягом кількох десятиліть одним з основних джерел інформації про улюблену групу для радянських шанувальників. І тільки в 2011 р. вперше в Росії вийшла офіційна версія книги [32]. Утім, усе ж "першою ластівкою" інформаційного прориву у сфері офіційного випуску спеціальних книг, присвячених творчості конкретних західних виконавців, стала брошура "БИТЛЗ – навсегда!", видана в 1989 р. в Ленінграді. Автором книги є Олексій Багір-Заде. Зі зворотного боку титульної сторінки зазначено таке: "Издание осуществлено за счет средств ЛКК "Редактор". По заказу Республиканского штаба трудовых объедине-

ний молодіжні і студентів ЦК ЛКСМ Азербайджана” [33]. Не можна не згадати й видану в 1990 р. книгу Олександра Житинського “Путешествие рок-дилетанта: Музыкальный роман”, чий стотисячний тираж розійшовся за лічені дні. Пояснювалося це не тільки актуальністю теми, але й тим, що протягом восьми років у ленінградському журналі “Аврора” зазначений автор регулярно друкував замітки на теми рок-музики. Г. Шестаков у своїй статті “Три эстетика, три составные части поп-музыки”, опублікованій у 1991 р., пропонував позначити лише найбільш важливі з умов, в яких опинилася радянська поп-музика в той період [34]. Значною фігурою в світі рок-журналістики є А.П. Бурлака, який написав самостійно та в співавторстві такі книги: “В ритме эпохи”, “Рок-музыка в СССР”, “Кто есть кто в советском роке”, “Рок-блиц”.

IV. Висновки

Отже, на першому етапі свого становлення радянська рок-журналістика практично не відрізнялася в цьому сенсі від журналістики звичайної. Інакше кажучи, рок-журналіст, по суті, залишається тим самим журналістом, тільки пише про рок. Серед рок-оглядачів з'являються свої есеїсти, філософи, історики... На стику нових жанрів зі споконвічними рок-репортажами та інтерв'ю народжуються, як кажуть, наріжні матеріали вітчизняного рок-самвидаву. Таким чином, підсумовуючи огляд російськомовних публікацій за рок-тематикою в ХХ ст., зазначимо, що всю вітчизняну рок-літературу можна класифікувати за трьома основними видами: 1) статті, довідники, енциклопедії та окремі книги про закордонний рок; 2) статті, довідники, енциклопедії й окремі книги про радянський (російський) рок; 3) спеціалізовані видання (рок-журнали). Отже, радянська рок-журналістика проіснувала як явище з 1964 по 1990 р. У 1991 р. нічого “радянського” в рок-журналістиці вже не залишалося.

Список використаної літератури

1. Радзівський В. Кримінальна субкультура та рок-музика як вияви девіації та протесту / В. Радзівський // Підприємство, господарство і право. – 2011. – № 12. – С. 161–164.
2. Левчук Я.М. Масова музика як соціалізуючий чинник молодіжних субкультур України : дис. ... канд. мист. / Я.М. Левчук. – К., 2011. – 179 с.
3. Лемесов В. История одного кайфа (Предисловие) / В. Лемесов // Рекшан В. Кайф полный / В. Рекшан, предисл. В. Лемесов. – СПб. : МП РИЦ “Культинформ-пресс”, 1992. – С. 3–5.
4. Митрохина К. Самиздат: неподцензурная журналистика в СССР (1950–1980-е годы) [Электронный ресурс] / Ксения Митрохина. – Режим доступа: <http://his.1september.ru/articlef.php?ID=200301102>.
5. Букина Т.В. Музыкальная наука в России 1920–2000-х годов (очерки культур-

- ной истории) : монография / Т.В. Букина. – СПб. : СПбГУ, 2010. – 192 с.
6. Левчук Я.М. Масова музика як соціалізуючий чинник молодіжних субкультур України : дис. ... канд. мист. / Я.М. Левчук. – К., 2011. – 180 с.
7. “Украина” : еженедельный иллюстрированный журнал. – 1964. – № 7.
8. “БИТЛЗ” побеждают гвардию // Крокодил : журнал. – 1964. – № 28.
9. Халипов С. Трансатлантический психоз / С. Халипов // Крокодил : журнал. – 1965. – № 1.
10. Жучки-ударники и жук-претендент [Электронный ресурс] // Крокодил : журнал. – 1964. – № 8. – Режим доступа: www.beatles.ru/books/paper.asp?id=87.
11. Богословский Н. Из жизни “пчел” и навозных “жуков” [Электронный ресурс] / Н. Богословский // Литературная Газета. – 1964. – Режим доступа: www.beatles.ru/books/paper.asp?id=1858.
12. THE BEATLES. Иллюстрированная биография / Тим Хилл, Алисон Гонтлетт, Гарет Томас, Джейн Бенн ; пер. с англ. Н. Гончарова. – М. : АСТ : Астрель, 2011. – 224 с.
13. Козлов А.С. Рок: истоки и развитие / А.С. Козлов. – М. : Мега-Сервис, 1998. – 192 с.
14. Устинов А. Этот русский рок-н-ролл / Александр Устинов. – СПб. : Амфора, 2009. – Кн. 1. – 304 с.
15. Феофанов О. Тигр в гитаре / О. Феофанов. – М. : Детская литература, 1969. – 95 с.
16. Феофанов О.А. Музыка бунта: очерк о биг-бите / О. Феофанов. – М. : Детская литература, 1975. – 111 с.
17. Феофанов О.А. Рок музыка вчера и сегодня : очерк / О.А. Феофанов. – М. : Детская литература, 1978. – 158 с.
18. Троицкий А. Пятёрка темно-лиловых / А. Троицкий // Ровесник. – 1975. – № 3. – С. 24.
19. Троицкий А. Взлет и падение “тяжелого рока” / А. Троицкий // Клуб и художественная самодеятельность. – 1978. – № 20. – С. 39–41.
20. Яшкин В.К. Вокально-инструментальные ансамбли / В.К. Яшкин ; предисл. Ю.С. Саульский. – М. : Знание, 1980. – 48 с.
21. Маликов Ю. Мой адрес не дом и не улица... / Юрий Маликов. – М., 2009. – 202 с.
22. Щелкин В. Легенды ВИА / В. Щелкин, С. Фролов. – М. : Грифон, 2007. – 464 с.
23. Кушнир А.И. Золотое подполье. Полная иллюстрированная энциклопедия рок-самиздата. История. Антология. Библиография / А.И. Кушнир. – Нижний Новгород : Деком, 1994. – 366 с.

24. Кушнир А. Энциклопедия рок-самиздата [Электронный ресурс] / А. Кушнир // "Про рок": блог. – Режим доступа: www.prorokinfo.ru/arhiv/samizdat.htm.
25. Кушнир А. Золотое подполье. Полная иллюстрированная энциклопедия рок-самиздата 1967–1994 [Электронный ресурс] / А. Кушнир // Трилистник. – Режим доступа: <http://www.sakhaopenworld.org/ilin/trilistnik/2000-1/22.htm>.
26. Ухов Д.П. Рок-музыка. Взгляд из 80-х / Д.П. Ухов // Иностранная литература. – 1982. – № 4. – С. 228–238.
27. Чистяков В. Голый король / В. Чистяков, И. Саначев // Ровесник. – 1988. – № 12. – С. 28–31.
28. Чистяков В. Троянский конь / В. Чистяков, И. Саначев // Наш современник. – 1988. – № 10. – С. 127–129.
29. Стасов З. Московская рок-лаборатория: проблемы и поиски (дискуссионный клуб) / З. Стасов, О. Опрятная // Мелодия. – 1988. – № 3. – С. 60–61.
30. Євтушенко О. Україна in rock / Олександр Євтушенко. – К. : Грані-Т, 2011. – 240 с.
31. Марочкин В.В. Повседневная жизнь российского рок-музыканта / В.В. Марочкин. – М. : Молодая гвардия, 2003. – 225 с.
32. Маккейб П. Сердцевина яблока: Демифологизированная история THE BEATLES / Питер Маккейб, Роберт Д. Шонфельд; перевод с англ. А. Пономаренко. – Екатеринбург : Гонзо, 2011. – 240 с.
33. Багир-Заде А.Н. БИТЛЗ – навсегда! [Страницы биографии ливерпульского квартета] / А.Н. Багир-Заде; оформл. А.В. Малафеева. – Ленинград : Слово, 1989. – 208 с.
34. Шестаков Г. Три эстетики, три составные части поп-музыки (начало) / Г. Шестаков // Советская эстрада и цирк. – 1991. – № 1. – С. 10–12.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2013.

Синеокий О.В. Развитие рок-журналистики в СССР

В статье анализируется становление и развитие отечественной рок-журналистики. Исследуются знаковые публикации по рок-музыке в советский период. Особое внимание уделяется изучению рок-райтерства как информационного фактора филофонической коммуникации в условиях идеологически закрытой системы социализма.

Ключевые слова: рок-музыка, журналистика, филофония, коммуникации.

Sineokyj O. The development of rock journalism in the USSR

The article analyzes the formation and development of the national rock journalism. The distribution of rock music was to be accompanied by an information tool, where one of the central places is rock journalism. The phenomenon of rock journalism under socialism, and the former Soviet Union in the context of the general history of the second half of the XX century studied enough. Given the fact that the institution of "rock-writers" is a communicative phenomenon that has played a significant influence on the development of culture and society, the basic assumptions and theories in this field under the conditions of socialism today require rethinking. The author considers communicative features of the sound communication as a special type of interaction in the field of entertainment. The author studied the causes and conditions of a tape subculture in the USSR.

The author of the landmark study published in rock music in the Soviet period. The "samizdat" in the Soviet Union as an optional element of the communication system of Soviet music lovers, was an illegal manner (informal) spread manuscript rock literature. Special attention is paid to the rock-writers as the information factor of rare sound records communication in a closed ideological system of socialism.

Determined by the place of national rock bands in the country's system of mass communication in the second half of the XX century. A special place is given to the author's approach, the study of language and genre features of the Ukrainian official and underground rock scene. The first stage of development, the Soviet rock journalism did not differ in this respect from conventional journalism. The sociological studies have not replaced but complemented rock journalism. This raises the question as to study the causes and conditions of formation and development tape subculture phenomenon of rare sound records in the social communications in the 1970's and 80's, as well as the study of information and psychological characteristics filophone interaction in a socialist society, which is the subject of this publication. However in the 1980s rock journalism in the Soviet Union underwent tremendous changes. There was a lot of self-made "magazines" – a collection of articles and interviews, usually printed on the machine, and sometimes copied photo. Actually recording subculture phenomenon is a specific social and communicative phenomenon that differs significantly from other mass phenomena in the sphere of entertainment – the purpose of the activity, its nature, originality interpersonal communication and voluntariness. In the USSR tape subculture developed in three areas –official, illegal and amateur. All local rock literature can be classified into three main categories: 1) the paper, reference books, encyclopedias and books about some foreign rock, 2) the articles, guides, encyclopedias and some books about soviet (Russian, Ukrainian) rock, 3) the special edition (rock magazines). The "soviet rock journalism" as a phenomenon lasted from 1964 to 1990. In 1991, the nothing of the "soviet" in rock journalism has no choice.

Key words: rock music, journalism, rare sound records, communications.